

Erken Dönem Olumsuz Çocukluk Yaşantılarının Ayrılma-Bireyleşme Düzeyi ve Yaşam Doyumuna Etkisi: Üniversite Öğrencileri Örneği

The Effects of Early Adverse Experiences on Separation-Individuation Level and Life Satisfaction: Example of University Students

Nurten ARSLAN IŞIK¹

ÖZ

Bu çalışmanın amacı erken dönem olumsuz çocukluk yaşantılarının ayrılma-bireyleşme ve yaşam doyumuna üzerine etkisini incelemektir. Bu amaçla, çalışmaya yaşları 20–28 arasında değişen ($ort=21.99$), 209 üniversite öğrencisi dâhil edildi. Araştırma kapsamında veri toplama aracı olarak, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, Ayrılma Bireyleşme Ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanıldı. Öğrencilerin %68.9'unun 18 yaşından önce en az bir olumsuz çocukluk deneyimine maruz kaldığı görüldü. Tüm olumsuz çocukluk deneyimleri arasında duygusal istismar (%46.8 $n=98$) en yüksek yaygınlık oranına sahipken, bunu sırasıyla fiziksel istismar (%40.1 $n=84$) ve aile içi şiddet (%57 $n=27.2$) izledi. Yapılan korelasyon analizi sonucuna göre olumsuz çocukluk yaşantıları ile, ayrılma bireyleşme patolojisi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görüldü. Çalışmanın bulguları, ilgili literatür ışığında tartışılarak gelecek çalışmalar için araştırmacılara önerilerde bulunuldu.

Anahtar Kelimeler: Ayrılma Bireyleşme Düzeyi, Çocuğa Kötü Muamele, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantıları, Yaşam Doyumu

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the effects of early negative childhood experiences on separation-individuation and life satisfaction. For this purpose, 209 university students aged between 20 and 28 (mean = 21.99) were included in the study. Childhood Adverse Experiences Scale and Separation Individuation Inventory, Life Satisfaction Scale and Personal Information Form prepared by the researcher were used as data collection tools within the scope of the research. 68.9% of students reported that they were exposed to at least one negative childhood experience before the age of 18. Emotional abuse (46.9% $n=98$) had the highest prevalence among all negative experiences, followed by physical abuse (40.2% $n=84$) and domestic violence (57% $n=27.3$), respectively. According to the results of the correlation analysis, it was observed that negative childhood experiences had a significant predictive effect on separation-individuation pathology. The findings of the study were discussed in the light of the relevant literature and suggestions were made to the researchers for future studies.

Keywords: Separation -Individuation, Child Abuse, Early Adverse Experiences, Life Satisfaction

*Bu çalışma için gerekli etik kurul izni Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Nurten ARSLAN IŞIK, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, nurtenarlanisik1@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5192-6263

İletişim / Corresponding Author:
e-posta/e-mail:

Nurten ARSLAN IŞIK
nurtenarlanisik1@gmail.com

Geliş Tarihi / Received: 30.12.2022
Kabul Tarihi/Accepted: 18.03.2023

GİRİŞ

Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları (ÇÇOY), fiziksel, cinsel, duygusal ihmal ve istismarın yanı sıra anne babanın ayrılması, psikiyatrik bozukluğu olan ve/veya madde kullanan bir yetişkinle yaşama, aile üyelerinden birinin cezaevine girmesi, aile içi şiddet gibi deneyimleri içeren yaşamının ilk 18 yılında meydana gelen stresli veya travmatik çocukluk olaylarıdır.¹

Amerika Birleşik Devletleri'nde 23 eyalette 248.934 kişi ile yapılan çalışmada; katılımcıların yaklaşık % 61.55'i 18 yaşından önce en az 1, % 24.64'ü ise 3 veya daha fazla ÇÇOY'ye maruz kaldığını belirtmiştir. Katılımcıların en sık duygusal istismara (%34.42) maruz kaldığı görülürken, en az görülen olumsuz yaşantı kategorisinin hapse giren hane üyesi (%7.9) olduğu tespit edilmiştir.²

Türkiye'de 2013 yılında farklı üniversitelerden 2.257 katılımcı ile ÇÇOY prevalans oranlarını ve ilişkili risk faktörlerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada, katılımcıların yarısı en az bir ÇÇOY'ye maruz kaldığı belirtmiştir. Ayrıca, tüm ÇÇOY'ler arasında fiziksel istismar en yüksek görülme oranına sahipti.³ Her yıl milyonlarca çocuğun en az bir tür şiddetin mağduru ya da tanığı olduğu bildirilmesine rağmen, ne yazık ki vakaların çoğu rapor edilmediğinden dolayı gerçek vaka sayısı net olarak bilinmemektedir.⁴

Yaşam boyu sağlık, esenlik ve hatta refahın temeli çocukluk döneminde atılmaktadır. Çocukluk deneyimlerinin kalıcı etkilerini araştıran çok sayıda araştırma çocukluk çağı sorunlarının yetişkin psikopatolojisi, ruhsal ve fiziksel sağlıkla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.^{5,6} Çocukluk döneminde ebeveyn ile olan güvenli, istikrarlı ve besleyici ilişkiler, yetişkinlik döneminde fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarını azaltan önemli koruyucu faktörlerdir.^{1,7,8} Çocukların sağlıklı gelişim

gösterebilmeleri, özgüvenli ve bağımsız bir birey olabilmeleri için ebeveyn tarafından destekleyici bir ortamda büyümeye ihtiyacı vardır. Ebeveyn tutumları, çocuğun sağlıklı gelişimi ve yaşam doyumu için önemlidir. Yapılan çalışmalar çocukluk döneminde kötü muameleyle maruz kalan bireylerin, çevresiyle yakın ilişki kurmakta ve bireyselleşmede sorun yaşadıklarını göstermektedir.⁹ Çocukluğunda kötü muameleyle maruz kalanlar, duygusal açıdan kendilerini zayıf ve güvensiz hissetmelerinden dolayı bağlanma sorunları yaşayabilirler. Olumsuz çocukluk deneyimleri olan, çevresi tarafından dışlanmış, sorunlarına duyarsız kalınmış, ailesi tarafından istenilmediğini düşünen, aile ile yakın ilişkiler kurmayı başaramamış kişilerin ayrılma-bireyleşme sürecinde sorunlar yaşaması beklenen bir durumdur. Bu kişiler olumsuz kendilik imajları oluşturabilir ve kolayca yetersizlik duygusuna kapılabilirler.^{10,11} Bu da bireylerin yaşam doyumu ve ruh sağlığını olumsuz olarak etkilenmesine neden olmaktadır.¹²

Literatürde çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile yaşam doyumu ve ayrılma-bireyleşme arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu ilişkiyi ortaya koyacak çalışmalara ve bu çalışmanın bulguları doğrultusunda yapılacak önerilere ihtiyaç vardır. Çocukluk döneminde yaşanan olumsuz deneyimlerin yetişkinlik döneminde istenmeyen sonuçlara neden olacağı varsayılarak, bu çalışmada erken dönem olumsuz çocukluk yaşantılarının ayrılma-bireyleşme ve yaşam doyumu üzerine etkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu çalışma ile bireylerin ergenlik döneminde ayrılma-bireyleşme açısından yaşadıkları sorunların çözümüne katkı sağlayacak önemli verilerin elde edileceğine inanılmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki hipotezlerin doğruluğu test edilmiştir.

MATERYAL VE METOD

Araştırmada, erken dönem olumsuz çocukluk yaşantılarının ayrılma-bireyleşme ve yaşam doyumu üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada öncelikle öğrencilerin erken dönem olumsuz çocukluk yaşantıları, ayrılma-bireyleşme ve yaşam doyumları düzeyleri belirlenmiş, daha sonra birbirleri arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada, bağımlı değişken (erken dönem olumsuz çocukluk yaşantıları) ile bağımsız değişkenlerin (ayrılma-bireyleşme ve yaşam doyumu) arasındaki ilişkinin ortaya konmak istenmesi nedeniyle ilişki tarama modeli tercih edilmiştir.

Bu çalışmada doğrulanacak hipotezler (H).

H1: Öğrencilerin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ölçeğinden almış oldukları toplam puan ile ayrılma-bireyleşme ölçeğinden almış oldukları toplam puan arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Öğrencilerin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ölçeğinden almış oldukları toplam puan ile yaşam doyum ölçeğinden almış oldukları toplam puan arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Öğrencilerin yaşam doyum ölçeğinden almış oldukları toplam puan ile ayrılma-bireyleşme ölçeğinden almış oldukları toplam puan arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye'nin doğusunda yer alan bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü 2020-2021 akademik yılında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise; araştırma ile ilgili duyuru yapıldıktan sonra, araştırmaya katılmayı isteyen öğrenciler oluşturdu (n=209). Ölçekleri yanıtlama süresi yaklaşık 15 dakika olarak hesaplandı. Katılımcılara araştırmaya katılmayı reddetme hakkına sahip oldukları ve alınan tüm bilgilerin gizli tutulacağı konusunda güvence verildi.

Veri Toplama Araçları ve Süreçleri

Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile öğrencilerin ve ailelerinin sosyo-demografik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Veri toplama aracının ikinci bölümünde ise, Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği (ÇÇOYÖ), "Ayrılma-Bireyleşme Ölçeği (ABÖ) ve Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ)"ne ait ifadeler bulunmaktadır.

Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği (ÇÇOYÖ): Kaiser Permanente Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar çalışması (Centers for Disease Control and Prevention-CDC) Kaiser Permanente sağlık grubu tarafından 1995-1997 yılları arasında yapılan ve çocuklara kötü muamelenin uzun dönemli fiziksel ve ruhsal üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymayı hedefleyen büyük bir epidemiyolojik çalışmadır.¹ 10 maddeden oluşan, kişinin ilk 18 yılındaki olumsuz yaşantıları evet-hayır biçiminde sorgulayan ölçeğin, Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 2018 yılında Gündüz ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Toplam puan aralığı 0 ile 10 arasında değişmektedir. Ölçeğin kesme değeri yoktur. Ölçekte yer alan soruların karşılık geldiği kategoriler şu şekildedir;

"1. Soru: Duygusal İstismar 2. Soru: Fiziksel İstismar 3. Soru: Cinsel İstismar 4. Soru: Duygusal İhmal 5. Soru: Fiziksel ya da Tıbbi İhmal 6.Soru: Ebeveynlerin ayrılma/Boşanması 7. Soru: Aile İçi Şiddet 8. Soru: Madde kullanan hane üyesi varlığı 9. Soru: Mental hastalığı /İntihar teşebbüsü olan hane üyesi varlığı 10. Soru: Hapse giren hane üyesi varlığı" ÇÇOYÖ'nün iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla hesaplanan Cronbach alfa değeri .74 olarak bildirilmiştir.¹³ Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .62 olarak hesaplanmıştır.

Ayrılma-Bireyleşme Ölçeği (ABÖ): Christenson ve Wilson (1985) tarafından Mahler'in ayrılma-bireyleşmeyi ele alan psikodinamik kuramına dayalı olarak geliştirilen¹⁴ ve Goral (2002)¹⁵ tarafından

Türkçe'ye uyarlanan, 10'lu Likert tipi bir ölçektir. 39 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşur. Ölçeğin güvenirliği. 85 olarak bildirilmiştir. Ölçekten elde edilen alt boyut puanları ile çalışılabileceği gibi toplam puan ile de çalışılmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan ne kadar yüksek ise bireyin ayrılma-bireyleşme sürecinde patoloji gösterme ihtimali de o kadar yüksek olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı. 88 olarak hesaplanmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen Yaşam Doyum Ölçeği, (The Satisfaction with Life Scale -SWLS) iyi oluşun bir bileşeni olarak bireylerin yaşam doyum düzeylerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. ¹⁶ Beş maddeden oluşur ve “kesinlikle katılmıyorum” ile “kesinlikle katılıyorum” arasında değişen 7'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puanlar daha yüksek yaşam doyumunu gösterir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Köker (1991) ve

Yetim (1993) tarafından yapılmış ve Yetim'in çalışmasında Cronbach alfa değeri 86 olarak bildirilmiştir. ¹⁷ Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı. 82 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 25 programı kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu belirlemek için basıklık ve çarpıklık değerlerine bakıldı. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler, Ki-kare testi, Mann-Whitney U testi, Bağımsız, Kruskal-Wallis U testi, Spearman Korelasyon Analizi kullanıldı. Bu çalışmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edildi.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışmanın yapılabilmesi için gerekli etik onay, çalışmanın yapıldığı üniversitenin İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alındı (Tarih: 30/06/2020, no: 06/08).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerden 156'sı kız (%73.2) ve 53'ü erkek (%26.8) 'tir. Öğrencilerin yaşları 20-28 arasında değişmekte olup (21.99 ± 1.24), %95.7'sinin ebeveynleri evli, %86.6'sı ailesinden ayrı yaşamakta, çoğunluğunun anne ve babasının eğitim düzeyi düşüktür. Olumsuz yaşantılar

ayrı ayrı kategorilere ayrıldığında en çok maruz kalınan olumsuz yaşantıların duygusal istismar (%46.8) ve fiziksel istismar (%40.1) olduğu belirlenmiştir. En az maruz kalınan olumsuz yaşantıların ise fiziksel ya da tıbbi ihmal (%2.8) ve cinsel istismar (%5.2) olduğu görüldü.

Tablo 1. ÇÇÖY Kategorilerinin Görülme Sıklığının Cinsiyetler Açısından Karşılaştırılması

ÇÇÖY	Kız N (%)	Erkek N (%)	Test
Çocuğa Yönelik Kötü Muamele			
Duygusal istismar			
Evet	79 (50.6)	19 (33.9)	p=.028*
Hayır	74 (49.4)	37 (66.1)	
Fiziksel istismar			
Evet	59 (38.5)	25 (44.6)	p=.431
Hayır	94 (61.5)	31 (55.4)	
Cinsel istismar			
Evet	11 (7.1)	-	-
Hayır	142 (92)		
Duygusal ihmal			
Evet	38 (24.8)	11 (19.6)	p=.468
Hayır	115 (75.2)	45 (80.4)	
Fiziksel&Tıbbi ihmal			
Evet	4 (2.6)	2 (3.5)	p=.660
Hayır	149 (97.4)	54 (96.5)	

Tablo 1. (Devamı)

Hane İçi İşlev Bozukluğu			
Ebeveyn ayrılması/boşanması			
Evet	6 (3.9)	4 (7.1)	p=.463
Hayır	147 (96.1)	52 (92.9)	
Aile içi şiddet			
Evet	46 (30.1)	11 (19.6)	p=.162
Hayır	107 (69.9)	45 (80.4)	
Alkol-madde kullanan hane üyesi			
Evet	12 (7.8)	4 (7.1)	p=.565
Hayır	141 (92.2)	52 (92.9)	
Ruhsal hastalık/intihar teşebbüsü olan hane üyesi varlığı			
Evet	15 (9.8)	2 (3.5)	p=.251
Hayır	138 (90.2)	54 (96.5)	
Hapse giren hane üyesi varlığı			
Evet	11 (7.1)	6 (10.7)	p=.402
Hayır	142 (92.9)	50 (89.3)	

n: Sayı, %:yüzde, ÇÇÖYÖ: Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, *Ki-kare Testi

Tablo 1’de ÇÇÖY kategorilerinin görülme sıklığı cinsiyetler açısından karşılaştırıldığında duygusal istismarın kız

öğrencilerde anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü (p=.028) (Tablo 1).

Tablo 2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Maruz Kalınan ÇÇÖY Sayısı

ÇÇÖY Sayısı	Kız	Erkek	Test*
	(N=153) %	(N=56) %	
0	47 (30.12)	18 (33.96)	p=.629
1	28 (17.94)	14 (26.41)	
2	27(17.30)	12(22.64)	
3	22(14.10)	4(7.54)	
≥4	28(17.94)	8(15.09)	

N: Sayı, %: yüzde

Tablo 2’de öğrencilerin cinsiyetlerine göre maruz kaldığı ÇÇÖY sayısı görülmektedir. Buna göre kız öğrencilerin %17.94’ü (n=28) ve erkek öğrencilerin %15.09’u (n=8) 4 ve daha fazla sayıda olumsuz deneyime maruz

kaldığını bildirdi. Ancak her iki cinsiyet arasında, ÇÇÖY sayısı açısından anlamlı düzeyde bir farklılık saptanmadı (p=.629) (Tablo 2).

Tablo 3. Maruz Kalınan ÇÇÖY Sayısı ile ABÖ ve YDÖ Arasındaki İlişki

ÇÇÖYSayısı	N (209)	ABÖ	YDÖ
		Ort.±std	Ort.±std
0	65	176.30±35.83	18.35± 5.34
1	42	185.88±53.26	18.45± 5.26
2	39	191.20±45.51	17.67±4.79
3	26	190.07±45.72	17.19±6.35
4	24	183.83±27.79	16.92±5.74
5	10	197.20±50.03	20.60±5.14
7	3	256.01±74.47	18.67±3.21
Test*		p=.599	p=.544

N: Sayı, %:yüzde, Ort.±std: ortalama ± standart sapma *Kruskal-Wallis testi

Çalışmaya katılan öğrenciler maruz kaldıkları ÇÇÖY sayılarına göre gruplara ayrıldığında ABÖ ve YDÖ toplam puanı yönünden gruplar arasında anlamlı bir farklılık saptanmadı (Tablo 3). Öğrencilerin

YDÖ puanlarının karşılaştırılması Tablo 4'te görülmektedir. Buna göre; kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek ayrılma-bireyleşme sorunu yaşadıkları görülmektedir ($p=.005$) (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine Göre ÇÇÖY, ABÖ ve YDÖ Puanlarının Karşılaştırılması

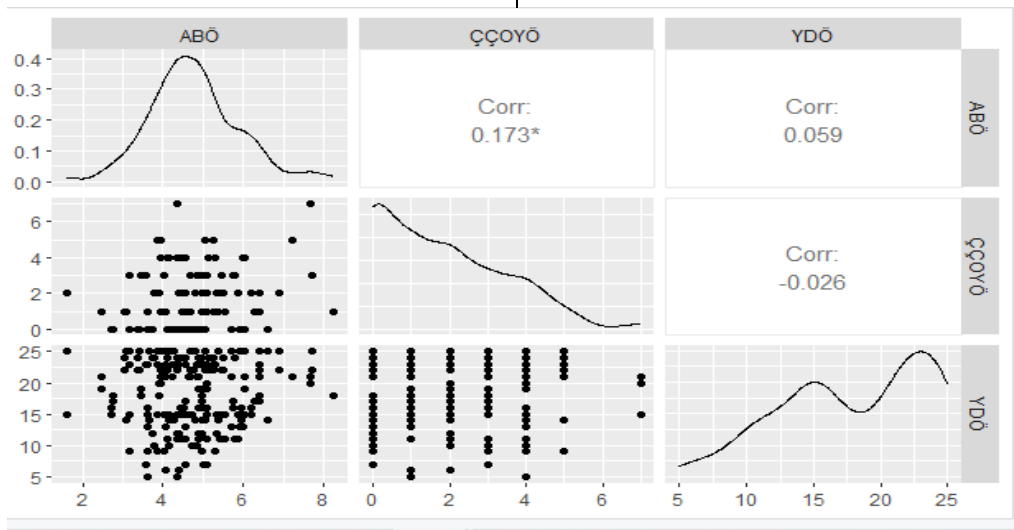
Ort.±std: ortalama ± standart sapma, * Mann-Whitney testi, **Kruskal-Wallis testi, ÇÇÖYÖ: Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği, ABÖ:

Değişkenler		ÇÇÖYÖ	ABÖ	YDÖ
		Ort. ±std.	Ort. ±std.	Ort. ±std.
Cinsiyet	Kız	1.84±1.72	191.51±44.1	18.27±5.25
	Erkek	1.50±1.46	169.92±40.4	17.45±5.67
	Test*	$p=.266$	$p=.005$	$p=.446$
Yaşam şekli	Aile ile birlikte	1.21± 1.39	185.71±48.54	16.71±5.22
	Aileden ayrı	1.83±1.68	185.73±43.51	18.25±5.37
	Test*	$p=.065$	$p=.754$	$p=.125$
Anne-Baba Medeni Durum	Beraber	1.69±1.62	187.47±43.1	18.04±5.40
	Ayrı	2.80±2.30	180.0±19.59	18.60±2.30
	Test*	$p=.229$	$p=.822$	$p=.921$
Anne eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	2.07±1.86	183.36±41.05	17.54±5.53
	İlkokul	1.47±1.12	189.81±44.25	18.44±4.99
	Ortaokul	1.83±1.54	187.91±37.55	17.92±5.76
	Lise	1.47±1.12	169.41±65.34	18.88±5.48
	Test**	$p=.179$	$p=.274$	$p=.749$
Baba eğitim düzeyi	Okur-yazar değil	2.15±1.95	171.65±30.74	17.80±5.46
	İlkokul	1.79±1.63	179.69±32.67	17.92±5.61
	Lise	1.56±1.41	189.61±46.70	18.07±5.09
		1.60±1.58	178.16±54.14	18.81±5.02

Ayrılma-Bireyleşme Ölçeği, YDÖ: Yaşam Doyumu Ölçeği

Araştırmada kullanılan ölçekler arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Spearman korelasyon analizi sonucu Şekil 1'te görülmektedir. Buna göre; ÇÇÖYÖ'nin, ABÖ ($r = .173$, $p < .05$), ile pozitif yönde

ilişkisi olduğu saptandı. Başka bir ifade ile, daha yüksek düzeyde olumsuz çocukluk deneyimi yaşayan katılımcılar, daha yüksek düzeyde ayrılma-bireyleşme sorunu yaşadılar.

Şekil 1. Ölçekler Arası Korelasyon Analizi

Bu bölümde ilk olarak, çalışmanın bulguları, ilgili literatürün yanı sıra çalışma hipotezleri ışığında tartışılacaktır. İkinci olarak, teorik çıkarımlar incelenecek ve son olarak, gelecekteki araştırma çalışmaları için önerilerde bulunulacaktır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %15.31'i dört ve daha fazla ÇÇOY'ye maruz kaldığını bildirmiştir. Bu sonuç, diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Hughes ve arkadaşlarının yaptığı meta-analiz çalışmasında katılımcılar arasında dört veya daha fazla ÇÇOY bildirme oranının %1 ile %38 arasında değiştiği görülmektedir.⁹ 2015'te Galler'de 2028 yetişkinle yapılan bir çalışmada, katılımcıların %14'ünün dört ve daha fazla olumsuz çocukluk deneyimi yaşadığı belirlendi.¹⁹

Çalışmada cinsiyetler arasında maruz kalınan ÇÇOY sayısı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamasına karşın kız öğrencilerin dört veya daha fazla sayıda ÇÇOY bildirme oranlarının, erkeklerden daha fazla olduğu görülmüştür. Birçok çalışma ÇÇOY prevalansında cinsiyet farklılıklarını incelese de çalışma bulguları tutarsızlık göstermektedir. Batı ve Orta Doğu ülkelerinde yürütülen çalışmaların çoğu, erkeklerde daha yüksek ÇÇOY prevalansı bulmuştur.^{20,21,22} Kore ve Brezilya'da yapılan bazı araştırmalar, kadınların ÇÇOY yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu belirtmiştir.^{23,24} Ek olarak, ABD'de yapılan bazı çalışmalar da erkekler ve kadınlar arasındaki ÇÇOY prevalansındaki farkın anlamlı olmadığını bildirmiştir.^{25,26} Çalışmalarda bu farklılıklar kültürel ve bölgesel farklılıklardan kaynaklanabilir.^{1,9,27}

Duygusal istismarın son yıllara kadar çocuğa yönelik kötü muamelenin bir çeşidi olarak kabul edilmemesi nedeniyle, çocuklukta duygusal istismara ilişkin araştırmalar, fiziksel ve cinsel istismara ilişkin araştırmaların gerisinde kalmıştır. Duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar kız öğrencilerde daha yaygın görülürken^{1,28,29} fiziksel istismar erkek öğrenciler arasında daha yaygındır.^{27,30} Mevcut çalışmada duygusal istismarın kız öğrencilerde anlamlı olarak daha yüksek

görüldüğü belirlendi. Cinsiyetin duygusal istismar üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını bildiren çalışmalar³¹ olduğu gibi, çocukluk döneminde kızların duygusal istismara daha fazla maruz kaldığını bildiren çalışmalarda mevcuttur.³² Ayrıca, örneklerin coğrafi kökeni, çocuklukta duygusal istismarın yaygınlığını etkileyebilir. Kültürel değerler ve aile yapısındaki farklılıklar, çocuklukta duygusal istismarın ortaya çıkmasındaki farklılıkların altında yatan sebep olabilir.³³

Çalışmada dikkat çeken bir diğer bulgu ise erkek öğrencilerden hiçbirinin cinsel istismar bildirimini yapmamasıdır. Benzer şekilde Khamis (2000) yaptığı çalışmada da erkek öğrencilerin hiçbiri cinsel istismar bildirimini yapmamıştır.³⁴ Katılımcıların üniversite öğrencileri olduğu ve bu nedenle rahatsızlık/utanç nedeniyle erkek öğrencilerin cinsel istismar geçmişini ifşa etmekte isteksiz davranmış olmaları olasıdır.

Çocukluk dönemindeki olumsuz yaşam olaylarının etkisi çoğunlukla gelişimsel geçiş dönemi olan üniversite döneminde belirgin hale gelmektedir. Çalışmada daha yüksek düzeyde olumsuz çocukluk deneyimi yaşayan katılımcıların, daha yüksek düzeyde ayrılma bireyleşme sorunları yaşadığı görüldü. Erken çocukluk döneminde ebeveynler ile geliştirilen yakın, doyurucu ve sağlıklı ilişkiler, bireyin ayrılma bireyleşme sürecinin ikinci aşaması olan ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde daha kaliteli ilişkiler kurmasına ve duygusal açıdan doyum sağlamasına yol açar.³⁵ Aksi takdirde, ebeveynlerle çocuğun ilişkisinde sorunlar varsa ergenin ayrılma bireyleşme süreci zorlaşır, çatışmalar meydana gelir bu çatışmalar ile baş edemeyen birey ayrılma bireyleşme sorunları yaşayabilir. Çocukluk çağında ebeveynlerinin olumsuz davranış ve tutumlarına maruz kalan çocuklar, yetişkinlik dönemlerinde diğer ilişkilerinde kendilerine benzer şekilde olumsuz davranılacağı endişesi ile ilişkilerinde güven duygusunu oluşturamaz ve böylece bu dönemin karmaşasıyla sağlıklı bir şekilde baş edemeyen bireyin ayrılma-bireyleşme düzeyini olumsuz yönde etkileyebilir.^{11,35}

Buna göre, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarını daha fazla deneyimleyen öğrencilerin, ayrılma-bireyleşme sorunu yaşama riski taşıdıkları söylenebilir. Elde edilen verilerin genel olarak değerlendirilmesiyle; araştırmanın birinci hipotezi olan “Öğrencilerin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ölçeğinden almış aldıkları toplam puan ile ayrılma-bireyleşme ölçeğinden almış oldukları toplam puan arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Çalışmada ele alınan kavramlardan biri de yaşam doyumudur. Mevcut çalışmada olumsuz çocukluk yaşantıları ile yaşam doyumunu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görüldü. Bir diğer ifade ile olumsuz çocukluk deneyimi artıkça yaşam doyumunu azaldı. Yapılan çalışmalarda ÇÇOY'ler, düşük algılanan yaşam doyumunu ile ilişkilendirilmiştir ve ÇÇOY'ye maruz kalma durumunun artması, yaşamın ilerleyen dönemlerinde refah düzeyinin azalması ile ilişkilendirilmiştir.^{36,37} Çocukluk döneminde yaşanan olumsuz deneyimler, kişinin ruh sağlığında derin yıkımlara neden olmaktadır. Bu yıkıcı yaşantılar kişinin kendi benliğine, çevresindekilere ve dünyaya karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmasına neden olmaktadır.³⁸ Yaşam doyumunun bireyin kendisi ve çevresiyle olan ilişkisiyle doğrudan ilgili olduğu düşünüldüğünde, çocukluk döneminde olumsuz yaşantılara maruz kalan bireylerin yaşamdan aldığı doyumun azalması beklenen bir durumdur.³⁹ Böylece; araştırmanın ikinci hipotezi olan “Öğrencilerin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ölçeğinden almış aldıkları toplam puan ile yaşam doyum ölçeğinden almış oldukları toplam puan arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Üniversite dönemi bireyin ailesinden bağımsızlaşma çabaları sergilediği bir

dönemdir. Bireyin çevresiyle yakın ilişki kurabilmesi, topluma verimli birer birey olabilmesi ve geleceğe daha kararlı adımlar atabilmesi için sağlıklı bir ayrılma-bireyleşme sürecinin olması gerekmektedir. Aksi takdirde kişilerin, benlik ve kimlik duygusu gelişmediği için iyilik halini sürdürmesi zorlaşır ve hem kendine hem de sosyal çevresine uyumu olumsuz etkilenir. İşlevsiz ayrılma-bireyleşme sergileyen bireyler, bağımlı ve aşırı duyarlı olma ya da başkaları tarafından reddedilme konusunda endişeler yaşayabilir. Yakın ilişkiler kurmak isteyebilirler, ancak bunların doğası gereği zor veya tehdit edici olduğuna inanırlar ve bu nedenle kişilerarası ilişkilerinde dalgalanmalar gösterebilirler. Böylelikle, kendini tam olarak gerçekleştirememiş olan birey, yaşamdaki rollerinden memnun olamamakta yaşam doyumunu sağlayamamaktadır.⁴⁰ Araştırmada bireylerin ayrılma-bireyleşme düzeyi ve yaşam doyumunu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Ancak, ayrılma-bireyleşme düzeyi ile yaşam doyumunu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Böylece; araştırmanın üçüncü hipotezi olan “Öğrencilerin yaşam doyum ölçeğinden almış aldıkları toplam puan ile ayrılma-bireyleşme ölçeğinden almış oldukları toplam puan arasında anlamlı bir ilişki vardır.” hipotezi reddedilmiştir. Örneklem grubunun normal dağılım göstermemesi nedeniyle çalışmanın bazı sonuçları tartışmalı olabilme riski taşımaktadır. Ayrılma-bireyleşme ve yaşam doyumunu arasında yeterli çalışma bulunmamaktadır. Ayrılma-bireyleşme sürecinin yaşam doyumuna etkisinin yeni araştırmalarla desteklenmesi ve benzer çalışmaların daha geniş örneklem gruplarıyla tekrarlanması gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada olumsuz çocukluk yaşantılarının, ayrılma-bireyleşme patolojisi üzerinde anlamlı düzeyde pozitif ilişkisi olduğu görülürken, yaşam doyumunu üzerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Her

çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da sınırlılıklar bulunmaktadır. Bu çalışmanın en önemli sınırlaması ölçümlerin öz-bildirime dayalı olmasıdır. Buna rağmen çalışmanın sonuçları önceki çalışmalarla uyumluydu. Bu

çalışmanın Türkiye'de sadece bir üniversitede gerçekleştirilmiş olması ve örneklem sayının yetersizliği, elde edilen sonuçların genellenebilirliği açısından sınırlılık yaratmaktadır. Araştırmacıların farklı yaş grupları ve farklı düzeylerdeki okullarda ve daha geniş nüfuslu okullarda yeni araştırmalar yapmaları önerilebilir. Aynı zamanda ölçümlerin aynı anda elde edilmesi

yanlı olabileceği anlamına gelir. Örneğin, yaşam doyumunun değerlendirilmesi, öğrencilerin mevcut psikolojik durumundan etkilenmiş olabilir, çünkü depresif belirtileri olan öğrenciler, olmayanlara göre daha olumsuz bir yaşam algısına sahip olabilirler. Bu ilişkileri aydınlatmak için boyamsal çalışmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

1. Felitti, V.J, Anda, R.F, Nordenberg, D, Williamson, D.F, Spitz, A.M, Edwards, V. and Marks, J. S. (1998). "Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of the Leading Causes of Death in Adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study". *American Journal of Preventive Medicine*, 14 (4), 245-258.
2. Merrick, M.T, Ford, D.C, Ports, K.A. and Guinn, A.S. (2018). "Prevalence of Adverse Childhood Experiences from the 2011-2014 Behavioral Risk Factor Surveillance System in 23 States". *JAMA Pediatrics*, 172 (11), 1038-1044.
3. Ulukol, B, Kahiloğulları, A.K, Sethi, D. and World Health Organization. (2014). "Adverse Childhood Experiences Survey among University Students in Turkey: Study Report 2013".
4. Pickering, J.A, and Sanders, M.R. (2016). "Reducing Child Maltreatment By Making Parenting Programs Available to All Parents: A Case Example Using The Triple P-Positive Parenting Program". *Trauma, Violence, & Abuse*, 17 (4), 398-407.
5. Garner, A.S, Forkey, H. and Szilagyi, M. (2015). "Translating Developmental Science to Address Childhood Adversity". *Academic Pediatrics*, 15 (5), 493-502.
6. Iniguez, K.C. and Stankowski, R.V. (2016). "Adverse Childhood Experiences and Health in Adulthood in a Rural Population-Based Sample". *Clinical Medicine & Research*. 14 (3-4), 126-137.
7. Gilbert, R, Widom, C.S, Browne, K, Fergusson, D, Webb, E, and Janson, S. (2009). "Burden and Consequences of Child Maltreatment in High- Income Countries". *Lancet (London, England)*, 373 (9657), 68-81.
8. Crouch, E, Radcliff, E, Stropolis, M. and Srivastav, A. (2019). "Safe, Stable, and Nurtured: Protective Factors Against Poor Physical and Mental Health Outcomes Following Exposure to Adverse Childhood Experiences (ACEs)". *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 12 (2), 165-173.
9. Hughes, K, Bellis, M.A, Hardcastle, K.A, Sethi, D, Butchart, A, Mikton, C, Jones, L, and Dunne, M.P. (2017). "The Effect of Multiple Adverse Childhood Experiences on Health: A Systematic Review and Meta-Analysis". *The Lancet. Public health*, 2 (8), e356-e366.
10. Riggs, S.A. (2010). "Childhood Emotional Abuse and the Attachment System Across the Life Cycle: What Theory and Research Tell Us". *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19 (1), 5-51.
11. Rakipi, S. (2015). Parenting Styles: Their Impact on Adolescent Separation and College Adjustment (Order No. 3724897). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global; Publicly Available Content Database. (1732168380). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/parenting-styles-their-impact-on-adolescent/docview/1732168380/se-2>.
12. Hinnen, C, Sanderman, R, and Sprangers, M.A. (2009). "Adult Attachment As Mediator Between Recollections of Childhood and Satisfaction with Life". *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 16 (1), 10-21. <https://doi.org/10.1002/cpp.600>
13. Gündüz, A. and Gündoğmuş, İ. (2019). "The Relationship of Adverse Childhood Events on Automatic Thoughts, Intermediate Beliefs, Schemas, Anxiety and Depressive Symptoms and Quality of Life in University Students". *Journal of Clinical Psychiatry*, 22 (4), 424-435.
14. Christenson, R.M. and Wilson, W.P. (1985). "Assessing Pathology in the Separation-Individuation Process by An Inventory: A Preliminary Report". *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 173 (9), 561-565.
15. Göral, F.S. (2002). The Second Separation-Individuation Process of the Turkish young adults: The Relationships Between the Perceived Maternal Parenting Attitudes, Second Separation Individuation, Expanding Self and Experiences in the Romantic Relations (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Boğaziçi Üniversitesi / İstanbul).
16. Diener, E.D, Emmons, R.A, Larsen, R.J. and Griffin, S. (1985). "The Satisfaction with Life Scale". *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75.
17. Yetim, U. (1993). "Life Satisfaction: A Study Based on The Organization of Personal Projects". *Soc Indic Res*, 29, 277-289.
18. Wright, M.O.D. (2007). "The Long-Term Impact of Emotional Abuse in Childhood: Identifying Mediating and Moderating Processes". *Journal of Emotional Abuse*, 7 (2), 1-8.
19. Boullier, M. and Blair, M. (2018). "Adverse Childhood Experiences. Paediatrics and Child Health, 28 (3), 132-137".
20. Haatainen, K.M, Tanskanen, A, Kylma, J, Honkalampi, K, Koivumaa-Honkanen, H, Hintikka, J, Antikainen, R. and Viinamaki, H. (2003). "Gender Differences in the Association of Adult Hopelessness with Adverse Childhood Experiences". *Soc. Psychiatry Psychiatr. Epidemiol*, 38, 12-17.
21. Almuneef, M, ElChoueiry, N, Saleheen, H.N. and Al-Eissa, M. (2017). "Gender-Based Disparities in the Impact of Adverse Childhood Experiences on Adult Health: Findings From A National Study in the Kingdom of Saudi Arabia". *Int. J. Equity Health*, 16, 90. <https://doi.org/10.1186/s12939-017-0588-9>
22. Almuneef, M, Qayad, M, Aleissa, M. and Albuhran, F. (2014). "Adverse Childhood Experiences, Chronic Diseases, and Risky Health Behaviors in Saudi Arabian Adults: A Pilot Study". *Child Abuse. Negl.*, 38, 1787-1793.
23. Soares, A.L, Howe, L.D, Matijasevich, A, Wehrmeister, F.C, Menezes, A.M. and Gonçalves, H. (2016). "Adverse Childhood Experiences: Prevalence and Related Factors in Adolescents of A Brazilian Birth Cohort". *Child Abuse & Neglect*, 51, 21-30.

24. Kim, Y.H. (2017). "Associations of Adverse Childhood Experiences with Depression and Alcohol Abuse Among Korean College Students". *Child Abuse & neglect*, 67, 338–348.
25. Bynum, L, Griffin, T, Riding, D.L, Wynkoop, K.S, Anda, R.F, Edwards, V.J, Strine, T.W, Liu, Y. and McKnight-Eily, L.R.C.J. (2010). "Adverse Childhood Experiences Reported by Adults-Five States, 2009". *MMWR Morb. Mortal. Wkly. Rep*, 59, 1609–1613.
26. Hunt, T.K.A, Slack, K.S. and Berger, L.M. (2017). "Adverse Childhood Experiences and Behavioral Problems in Middle Childhood". *Child Abuse & Neglect*, 67, 391–402.
27. Baglivio, M.T, Wolff, K.T, Piquero, A.R. and Epps, N. (2015). "The Relationship Between Adverse Childhood Experiences (ACE) and Juvenile Offending Trajectories in a Juvenile Offender Sample". *Journal of Criminal Justice*, 43 (3), 229-241.
28. Kilpatrick, D.G. and Saunders, B.E. (1999). "Prevalence And Consequences of Child Victimization: Results From The National Survey of Adolescents: Final Report". Charleston, SC: National Crime Victims Research and Treatment Center, Department of Psychiatry and Behavioral Sciences, Medical University of South Carolina.
29. Finkelhor, D, Shattuck, A, Turner, H. and Hamby, S. (2013). "Improving the Adverse Childhood Experiences Study Scale". *JAMA Pediatrics*, 167 (1), 70-75.
30. Dierkhising, C.B, Ko, S.J, Woods-Jaeger, B, Briggs, E.C, Lee, R. and Pynoos, R.S. (2013). "Trauma Histories Among Justice-Involved Youth: Findings from the National Child Traumatic Stress Network". *European Journal of Psychotraumatology*, 4 (1), 20274.
31. Iwaniec, D, Larkin, E. and Higgins, S. (2006). "Research Review: Risk and Resilience in Cases of Emotional Abuse". *Child & Family Social Work*, 11: 73–82.
32. Scher, C.D, Forde, D.R, McQuaid, J.R. and Stein, M.B. (2004). "Prevalence and Demographic Correlates of Childhood Maltreatment in an Adult Community Sample". *Child Abuse and Neglect*, 28, 167–180. doi: 10.1016/j.chiabu.2003.09.012
33. Meston, C.M, Heiman, J.R, Trapnell, P.D. and Carlin, A.S. (1999). "Ethnicity, Desirable Responding, and Self-Reports of Abuse: A Comparison of European and Asian Ancestry Undergraduates". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67, 139–144.
34. Khamis V. (2000). "Child Psychological Maltreatment in Palestinian Families". *Child abuse & neglect*, 24 (8), 1047–1059.
35. Keskin, G. and Çam, O. (2007). "Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi". *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 145-158.
36. Mersky, J.P, Topitzes, J. and Reynolds, A.J. (2013). "Impacts of Adverse Childhood Experiences on Health, Mental Health, and Substance Use in Early Adulthood: A Cohort Study of An Urban, Minority Sample in the U.S.". *Child Abuse & Neglect*, 37 (11), 917–925.
37. Nurius, P.S, Green, S, Logan-Greene, P. and Borja, S. (2015). "Life Course Pathways of Adverse Childhood Experiences Toward Adult Psychological Well-Being: A Stress Process Analysis". *Child abuse & neglect*, 45, 143–153.
38. Çelebi, B.M. and Polat, A. (2019). "Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıların, Yetişkin Bağlanma Stillerinin ve Psikolojik İyi Oluşun Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi." *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 29-34.
39. Zlotnick, C, Johnson, D.M. and Kohn, R. (2006). "Intimate Partner Violence and Long-Term Psychosocial Functioning in a National Sample of American Women". *Journal of Interpersonal Violence*, 21 (2), 262-275.
40. Kins, E, Soenens, B. and Beyers, W. (2012). "Parental Psychological Control and Dysfunctional Separation-Individuation: A Tale of Two Different Dynamics". *Journal of Adolescence*, 35 (5), 1099–1109.